

PRAKSISOVERSIGT · CIVILPROCES

Praksisoversigt over værneting og saglig kompetence

Stedligt værneting efter retsplejelovens kapitel 22 og den saglige kompetencefordeling mellem byret, landsret og specialfora

Version 2 · Opdateret 22. jul. 2026 · 44 afgørelser · 2006-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Enhver civil sag skal anlægges det rigtige sted (stedligt værneting, retsplejelovens kapitel 22) og ved den rigtige type ret (saglig kompetence, kapitel 21). De to spørgsmål er reguleret parallelt, men prøves forskelligt: den saglige kompetence påser retten af egen drift efter [retsplejelovens § 232](#) og kan ikke aftales bort, mens en værnetingsindsigelse efter [§ 248, stk. 1](#) prækluderes, hvis sagsøgte ikke fremsætter den i svarskriftet eller i § 352, stk. 3-mødet. Praksis domineres på den saglige side af Højesterets kæremskendelser om henvisning til landsret efter [§ 226, stk. 1](#), hvor de skærpede kriterier fra 2014-reformen har givet en meget restriktiv linje, og på den stedlige side af landsrettens og byrettens kendelser om hjemting, opfyldelsessted og henvisning efter [§ 248, stk. 2](#).

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Hovedreglen er sagsøgtes hjemting, dvs. retskredsen hvor sagsøgte har bopæl, jf. retsplejelovens § 235, stk. 1 og 2 – undtagelsesværnetingene i §§ 237-244 er kumulative valgmuligheder for sagsøgeren, ikke fravigelser af hovedreglen.
- 02** Kontraktsværneting i § 242, stk. 1 (opfyldelsesstedet) gælder ikke rene pengekrav, jf. § 242, stk. 2, fordi kreditors bopæl efter dansk ret er opfyldelsessted for pengeforpligtelser – reglen ville ellers give kreditor værneting ved sit eget hjemting.
- 03** Sager om prøvelse af afgørelser truffet af en central statslig myndighed skal anlægges ved sagsøgerens hjemting, jf. § 240, stk. 2 – det er en pligtregel, ikke en valgmulighed.
- 04** Retten påser af egen drift, om sagen er ved rette værneting, men indsigelsen prækluderes, hvis sagsøgte ikke fremsætter den i svarskriftet eller i det retsmøde, der er omhandlet i § 352, stk. 3.
- 05** Er værneting forkert, henviser retten om muligt sagen til rette domstol ved kendelse; kan henvisning ikke ske, afvises sagen ved dom, jf. § 248, stk. 2.
- 06** Saglig kompetence kan derimod ikke prækluderes: retten påser den af egen drift efter § 232, stk. 1, og kan kun færdigbehandle en sag uden saglig kompetence, hvis spørgsmålet først kommer til afgørelse under sagens gang, jf. § 232, stk. 2.

- 07** En forudgående værnetingsaftale er ikke bindende for forbrugeren, jf. § 245, stk. 2 – aftalefriheden i § 245, stk. 1 gælder kun mellem ligeartede retter.
- 08** Henvisning til landsret som 1. instans kræver efter § 226, stk. 1 to kumulative betingelser: sagen skal være af principiel karakter OG have generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt.
- 09** Sager, hvis udfald i det væsentlige beror på en konkret bevismæssig vurdering eller en skønsmæssig afvejning uden vidererækkende betydning, falder uden for henvisningsadgangen – også selv om de er juridisk komplekse.
- 10** Verserer der allerede en parallel prøvelse af det samme principielle spørgsmål, taler det afgørende imod henvisning; i sagskomplekser kan det principielle spørgsmål normalt kun begrunde henvisning af den første prøvesag.
- 11** Parternes enighed om henvisning er ikke afgørende – Højesteret har flere gange nægtet henvisning trods samstemmende påstande fra begge parter.
- 12** Landsretten skal af egen drift påse, at henvisningsbetingelserne er opfyldt, og afvise en uberettiget henvisning ved kendelse, jf. § 226, stk. 5; afvisningskendelsen kan kæres til Højesteret uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. § 392, stk. 2.
- 13** Kæreadgangen for byrettens værnetingsafgørelser truffet under forberedelsen er derimod begrænset og forudsætter som udgangspunkt Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. §§ 253, stk. 4, og 389 a.
- 14** Enekompetence hos et specialforum – Arbejdsretten, skifteretten eller Sø- og Handelsretten i de lovbundne sagstyper – fører til afvisning eller henvisning, uanset om parterne har indrettet sig anderledes.
- 15** Sø- og Handelsrettens valgfri kompetence efter § 225, stk. 2 kan fravælges ved aftale mellem parterne, mens henvisning dertil efter § 227 kræver både principiel karakter og væsentlig betydning af fagkundskab.

§ 1 To kompetencespørgsmål – og to helt forskellige prøvelsesregler

Retsplejeloven behandler kompetencespørgsmålet i to på hinanden følgende kapitler: [kapitel 21](#) om retternes saglige kompetence (hvilken **type** ret) og [kapitel 22](#) om den stedlige kompetence (hvilken ret i landet). Udgangspunkterne er enkle og spejler hinanden:

§ 224. Borgerlige retssager behandles i 1. instans ved byret, medmindre andet er bestemt i denne eller anden lov.

§ 235, stk. 1. Retssager anlægges ved sagsøgtets hjemting, medmindre andet er bestemt ved lov.

Den praktisk vigtigste forskel ligger i **prøvelsen**. Den saglige kompetence er indispositiv:

§ 232, stk. 1. Retten påser af egen drift, at den har saglig kompetence til at behandle sagen.

Stk. 2. Har retten ikke saglig kompetence til at behandle sagen eller et af de rejste krav, henviser den sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol, såfremt sagen eller kravet hører under en almindelig domstol eller boligret. Retten kan dog beslutte at færdigbehandle sagen, såfremt kompetencespørgsmålet først kommer til afgørelse under sagens gang.

Det stedlige værning prøves derimod kun indtil et bestemt tidspunkt:

§ 248, stk. 1. Retten påser af egen drift, om sagen er indbragt for rette værning. Fremsætter sagsøgte ikke indsigelse mod rettens kompetence i svarskriftet eller i det i § 352, stk. 3, omhandlede retsmøde, anses retten for rette værning.

Konsekvensen er markant. En manglende saglig kompetence slår igennem, uanset hvor langt sagen er nået – Østre Landsret ændrede således i [BS-1463/2007-OLR](#) byrettens frifindende dom til en **afvisning**, fordi et vederlagskrav mellem tidligere ægtefæller alene kunne behandles af skifteretten i 1. instans, og appellanten dermed havde været afskåret fra at få kravet prøvet ved de almindelige domstole. Omvendt kan et forkert værning helbredes ved sagsøgte passivitet: undlader sagsøgte at protestere rettidigt, **anses** retten for rette værning, og spørgsmålet er lukket.

Retsplejerådets grønlandske pendant har netop peget på denne præklusionsregel som et selvstændigt reguleringsvalg og foreslået den udformet anderledes end den danske § 248, stk. 1, jf. **betænkning nr. 1442/2004 om det grønlandske retsvæsen, bind 2**.

LOV

[Retsplejelovent § 224](#)[Retsplejelovent § 232, stk. 1, 2](#)[Retsplejelovent § 235, stk. 1](#)[Retsplejelovent § 248, stk. 1](#)[Retsplejelovent § 352, stk. 3](#)

PRAKSIS

Landsretten · Landsretten afviser vederlagskrav grundet manglende kompetence hos de almindelige domstole

14.02.2008

Hjemtingsreglerne i §§ 235-240 – bopæl, ophold, hovedkontor og staten

Hjemtingsreglerne er bygget op om sagsøgte tilknytning. For fysiske personer gælder en trappe: bopæl ([§ 235, stk. 2](#)), subsidiært opholdssted (stk. 3), subsidiært sidste bopæl eller opholdssted (stk. 4). Har sagsøgte bopæl i flere retskredse, er hjemtinget i enhver af dem. Danske statsborgere bosat i udlandet uden dansk bopæl, som ikke er undergivet bopælslandets domsmyndighed, har hjemting i København, jf. [§ 236](#).

For juridiske personer er hjemtinget efter [§ 238, stk. 1](#) retskredsen for hovedkontoret – subsidiært bopælen for et bestyrelses- eller direktionsmedlem. Hertil kommer to selvstændige regler i samme bestemmelse: sager, som sammenslutningen rejser mod sine medlemmer eller som opstår mellem disse, kan anlægges ved sammenslutningens hjemting (stk. 3), og det samme gælder erstatningssager mod stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører (stk. 4). Regioner og kommuner har hjemting ved hovedkontoret, jf. [§ 239](#).

Særligt praktisk er [§ 240](#): staten har hjemting, hvor den stævnedes myndighed har kontor (stk. 1), men

Stk. 2. Sager om prøvelse af afgørelser truffet af en central statslig myndighed anlægges ved sagsøgerens hjemting, hvis sagsøgeren har hjemting i Danmark, jf. dog § 245.

Det er en **pligtregel** – ikke en valgmulighed – og den er derfor central i forvaltningsretlige prøvelsessager mod styrelser og ankenævn.

Hjemtingsreglerne bruges også som grundlag for at fastslå, at en sag overhovedet kan føres her i landet. I [Sag 3/2019](#) fandt Højesteret, at de britiske skattemyndigheders erstatningskrav mod danske parter i et momskarruselkompleks var et **civilretligt** krav, og at der var værneting for kravet efter [§ 235](#) og [§ 238](#):

Højesteret finder på denne baggrund, at HMRC's krav må anses for et civilretligt krav. Højesteret finder endvidere, at kravet ikke har mistet sin civilretlige karakter ved, at HMRC har indhentet oplysninger fra de danske skattemyndigheder i medfør af forordningen om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift mv.

Hele kapitlet blev nyaffattet ved ændringsloven om **retternes stedlige kompetence i borgerlige sager (EF-domskonventionen)**, som blev vedtaget ved 3. behandling den 20. maj 1986 og trådte i kraft 1. juli 1986, jf. [Folketingstidende 1985-86, tillæg C, s. 335](#). Lovforslaget byggede på [Retsplejerådets betænkning nr. 1052/1985 om retternes stedlige kompetence i borgerlige sager m.v.](#), og de specielle bemærkninger til [§ 235](#) henviser udtrykkeligt til [betænkningens s. 72-73](#). Med reformen blev bl.a. **filialværnetinget** i [§ 238, stk. 2](#) indført; som de almindelige bemærkninger forklarer, gjaldt en tilsvarende regel allerede for virksomhed drevet af fysiske personer, og rådet fandt det "rimeligt, at der indføres samme adgang til at sagsøge selskaber m.v."

LOV

[Retsplejeloven § 235, stk. 1-4](#)[Retsplejeloven § 236](#)[Retsplejeloven § 237](#)[Retsplejeloven § 238, stk. 1-4](#)[Retsplejeloven § 239](#)[Retsplejeloven § 240, stk. 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Danske domstoles kompetence ved udenlandske myndigheders civile erstatningskrav vedrørende momssvig

09.03.2020

§ 3 Undtagelsesværnetingene: erhvervsvirksomhed, fast ejendom, retskrænkelser og forbrugeraftaler

Undtagelsesværnetingene er **kumulative** – de giver sagsøgeren et valg ved siden af hjemtinget, ikke i stedet for det:

- **Erhvervsværneting, § 237:** sager mod personer, der driver erhvervsmæssig virksomhed, kan – når sagen vedrører virksomheden – anlægges der, hvorfra virksomheden udøves. Den tilsvarende regel for selskaber m.v. står i [§ 238, stk. 2](#).
- **Ejendomsværneting, § 241:** sager vedrørende rettigheder over fast ejendom kan anlægges, hvor ejendommen ligger.
- **Deliktsweretning, § 243:** sager om straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retskrænkelser kan anlægges, hvor retskrænkelsen er foregået. Justitsministeriet forudsatte udtrykkeligt i forarbejderne til 1986-reformen, "at bestemmelsen i sager om produktansvar medfører, at sag kan anlægges, hvor skaden sker".
- **Forbrugerværneting, § 244:** i sager om forbrugeraftaler, der ikke er indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, kan forbrugeren sagsøge ved sit eget hjemting.

Forbrugerværnetinget er en nyskabelse fra 1986. Af de almindelige bemærkninger fremgår baggrunden:

Der gælder i dag ikke særlige værnetingsregler for sager om forbrugeraftaler (forbrugerværneting). Der er i de senere år gennemført en række ændringer i den materielle lovgivning med det formål at beskytte forbrugere. [...] Endvidere indeholder EF-domskonventionen i art. 13 ff særlige regler om værneting i sager om forbrugerkontrakter, hvorefter forbrugere kan anlægge sådanne sager ved deres hjemting.

Samspillet mellem hjemting og ejendomsværneting kan give anledning til tvivl. I [BS-271/2018-VLR](#) tog Vestre Landsret netop stilling til forholdet mellem [§ 235](#) og [§ 241](#) ved en umiddelbar fogedforretning om udsættelse af en lejer – med [§ 248](#) som prøvelsessjæmmel.

Retsplejerådet overvejede i 1985 også særlige værnetingsregler for **forsikringssager** efter forbillede af EF-domskonventionens art. 7 ff., men fandt "næppe [at der] er behov for særregler på dette område", da hensynet til forsikringstageren var tilstrækkeligt varetaget ved [§ 238](#) (hjemting og filialværneting) og [§ 244](#) (forbrugeraftaler). Justitsministeriet tiltrådte dette, og der findes derfor stadig ikke et selvstændigt forsikringsværneting i kapitel 22.

LOV

[Retsplejeloven § 237](#)[Retsplejeloven § 238, stk. 2](#)[Retsplejeloven § 241](#)[Retsplejeloven § 243](#)[Retsplejeloven § 244](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Landsrettens fastlæggelse af værneting ved umiddelbar fogedforretning om udsættelse af lejer 24.08.2018

§ 4 Kontraktsværneting i § 242 – opfyldelsesstedet og den afgørende pengekravsundtagelse

Kontraktsværneting er den undtagelsesregel, der giver flest tvister:

§ 242, stk. 1. Sager om kontraktsforhold kan anlægges ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på pengekrav, medmindre kravet er opstået under ophold i retskredsen under sådanne omstændigheder, at det skulle opfyldes, inden stedet forlades.

Begrundelsen for stk. 2 står klart i de almindelige bemærkninger til 1986-reformen:

Rådet foreslår derfor, at der gennemføres en tilsvarende national og international værnetingsregel, der dog ikke skal omfatte sager, der angår pengeforpligtelser. Dette skyldes, at kreditors bopæl efter dansk ret er opfyldelsesstedet for pengekrav, og en regel af den pågældende karakter ville derfor have den vidtgående virkning, at kreditor ville kunne anlægge sag mod skyldneren ved sit eget hjemting.

Undtagelsen betyder, at [§ 242, stk. 1](#) i praksis bruges om **naturalforpligtelser** og om kontraktsforhold, hvis tyngdepunkt kan lokaliseres. Vestre Landsret gjorde det i [BS-2108/2012-VLR](#), hvor en samejetvist om en erhvervsejerlejlighed i Aarhus blev fastholdt ved Retten i Aarhus:

Twisten drejer sig således om et kontraktsforhold, og sagen kan derfor ifølge retsplejelovens § 242, stk. 1, anlægges på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes.

Opfyldelsesstedet for de to samejeres forpligtelser ifølge kontrakten må efter en samlet bedømmelse af kontrakten være i Aarhus, hvor ejendommen er beliggende.

Landsretten tilføjede en metodisk pointe: da værnetinget allerede fulgte af [§ 242, stk. 1](#), var det uden betydning, om der tillige kunne være værneting efter [§ 241](#). Et bæredygtigt værnetingsgrundlag er nok.

Også [BS-2957/2011-OLR](#) blev afgjort på grundlag af [§ 242, stk. 1](#) og [§ 243](#), hvor Østre Landsret stadfæstede byrettens kendelse om henvisning af sagen til rette værneting. Og i [BS-2704/2008-OLR](#) – en værnetingsstrid

mellem Glenco A/S og et spansk selskab – ophævede Østre Landsret byrettens **afvisning** og henviste i stedet sagen til Retten i Glostrup, jf. § 248, stk. 2, sammenholdt med § 242, stk. 1 og § 247. Kendelsen illustrerer § 248, stk. 2's rangorden: **henvisning før afvisning**.

LOV	Retsplejelovent § 241	Retsplejelovent § 242, stk. 1, 2	Retsplejelovent § 243
	Retsplejelovent § 248, stk. 2		
PRAKSIS	Landsretten · Stadfæstelse af kendelse om værneting i sag om sameje af erhvervsejendom Landsretten · Stadfæstelse af kendelse om henvisning af sag til rette værneting Landsretten · Værnetingsstrid mellem Glenco A/S og spansk selskab: Ophævelse af afvisning og henvisning til Retten i Glostrup		01.10.2012 02.01.2012 04.03.2009

§ 5 Aftalt værneting og dets grænser

Parterne kan disponere over det stedlige værneting, men kun inden for rammen i § 245:

Stk. 1. Parterne kan aftale, ved hvilken af flere ligeartede retter sagen skal anlægges.

Stk. 2. I sager om forbrugeraftaler er en forudgående aftale om værneting ikke bindende for forbrugeren.

To begrænsninger følger direkte af ordlyden. For det første kan aftalen kun angå **ligeartede** retter – værnetingsaftalen flytter sagen mellem byretter, den skaber ikke saglig kompetence. For det andet er forbrugeren beskyttet mod forhåndsftaler. Af forarbejderne til 1986-reformen fremgår, at Retsplejerådet foreslog en regel efter EF-domskonventionens model, hvorefter aftalefriheden i forbrugersager kun gjaldt, hvis aftalen var indgået **efter** tvistens opståen eller gav forbrugeren adgang til flere retter, men at Justitsministeriet – bl.a. efter høringsvar fra Østre Landsret, Vestre Landsret og Den Danske Dommerforening – "af lovtekniske grunde [fandt] det mest hensigtsmæssigt at udforme reglen således, at den svarer til kreditkøbslovens § 39".

Værnetingsaftaler får også betydning uden for kapitel 22:

- Efter § 225, stk. 2 kan de dér nævnte sagstyper anlægges ved Sø- og Handelsretten "[m]edmindre parterne har aftalt andet" – parterne kan altså fravælge specialretten.
- Efter § 226, stk. 2 kan henvisning til landsret kun ske efter anmodning fra **begge** parter, hvis de har aftalt byretsbehandling.
- Efter § 240, stk. 2 viger pligtreglen om sagsøgerens hjemting i prøvelsessager mod centrale statslige myndigheder for en værnetingsaftale, jf. henvisningen til § 245.

Aftalt værneting spiller også ind i fuldbyrdelsesfasen. I BS-37/2011-OLR stadfæstede Østre Landsret afvisningen af en tvangsauktion på grund af manglende værneting – med § 245, stk. 1 og § 487, stk. 1 som en del af grundlaget – men hjemviste samtidig spørgsmålet om henvisning til en anden fogedret, jf. § 489. Også her er mønstret, at manglende værneting først og fremmest udløser en henvisningspligt.

LOV	Retsplejelovent § 225, stk. 2	Retsplejelovent § 226, stk. 2	Retsplejelovent § 240, stk. 2
	Retsplejelovent § 245, stk. 1, 2	Retsplejelovent § 487, stk. 1	
PRAKSIS	Landsretten · Stadfæstelse af afvisning af tvangsauktion pga. manglende værneting; hjemvisning til afgørelse om henvisning til anden fogedret		16.02.2011

§ 248 i praksis: præklusion, henvisning ved kendelse – og afvisning ved dom som sidste udvej

Prøvelsesreglen har to led. Første led er en **egendriffsprøvelse med udløbsdato**: retten skal selv se på værnetinget, men fremsætter sagsøgte ikke indsigelse i svarskriftet eller i det retsmøde, der er omhandlet i § 352, stk. 3 – det møde, hvor en sagsøgt uden advokat kan supplere svarskriftet mundtligt – så "anses retten for rette værneting". Fristreglen ligger dermed tidligt i forberedelsen, længe før det forberedende møde efter § 353.

Andet led er retsfølgen:

§ 248, stk. 2. Er sagen anlagt ved en ret, som ikke er rette værneting til at behandle sagen eller et af de rejste krav, henviser retten om muligt sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol. Afgørelse om henvisning træffes ved kendelse. Kan henvisning ikke ske, afviser retten sagen ved dom.

Bestemmelsen har vist sig at være mere end en teknisk regel. Højesteret anvendte i BS-25065/2020-HJR princippet i § 248, stk. 2 analogt og henviste en anmodning om isoleret bevisoptagelse efter § 343 til rette værneting frem for at afvise den. Samme rangorden – henvisning frem for afvisning – bærer BS-2704/2008-OLR, hvor afvisningen blev ophævet og sagen henvist til Retten i Glostrup.

Byretterne træffer i praksis en selvstændig realitetsafgørelse om værnetinget, når indsigelsen er rejst rettidigt. Retten i Kolding gjorde det i BS-15400/2024-KOL, hvor et slovakisk selskab påstod sagen afvist for manglende værneting, og retten efter en kvalifikation af kravet som erstatning uden for kontrakt konkluderede:

THI BESTEMMES: Retten i Kolding anses som rette værneting.

Kæreadgangen er derimod snæver. En byretskendelse om værneting træffes typisk under sagens forberedelse og er dermed omfattet af kærebegrænsningen i § 389 a, stk. 1, hvorefter kendelser afsagt under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse ikke kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret afviste i BS-43/2015-HJR netop et kæremål vedrørende et værnetingsspørgsmål under henvisning til kærebegrænsningerne i § 253, stk. 4 og § 389 a. Praktisk betyder det, at en forkert værnetingsafgørelse i byretten ofte først kan prøves i forbindelse med den endelige afgørelse – hvilket gør den rettidige indsigelse efter § 248, stk. 1 så meget desto vigtigere.

LOV

Retsplejelovent § 248, stk. 1, 2

Retsplejelovent § 253, stk. 4

Retsplejelovent § 352, stk. 3

Retsplejelovent § 353

Retsplejelovent § 389a, stk. 1

PRAKSIS

Højesteret · Henvisning af anmodning om isoleret bevisoptagelse til rette værneting efter princippet i retsplejelovens § 248, stk. 2 06.11.2020

Højesteret · Højesterets kendelse om afvisning af kæremål vedrørende spørgsmål om værneting 22.10.2015

Landsretten · Værnetingsstrid mellem Glenco A/S og spansk selskab: Ophævelse af afvisning og henvisning til Retten i Glostrup 04.03.2009

Byretten · Retten i Kolding fastslog dansk værneting i sag mod slovakisk selskab baseret på regler om erstatning uden for kontrakt 08.01.2025

Fra værdigrænser til principialitet – den lange bue frem til § 226, stk.

§ 7 1

Byretten har ikke altid været den almindelige 1. instans. Frem til slutningen af 1980'erne var landsretten formelt hovedreglen, og fordelingen skete efter **sagsværdi**. Retsplejerådet beskrev problemet direkte i [betænkning nr. 1130/1988 om retternes saglige kompetence i civile sager](#), s. 58:

Sagsværdien er som tidligere nævnt ikke et hensigtsmæssigt kriterium, når opgaven er at udskille det mindre antal sager, der har en sådan betydning, at de bør undergives kollegial behandling i 1. instans med fri ankeadgang til Højesteret.

Rådet foreslog derfor, at alle civile sager skulle anlægges ved byret, medmindre andet var bestemt, kombineret med en henvisningsregel – og pegede samtidig på risikoen for, at tilgangen af frit ankelige sager til Højesteret ville falde. Henvisningsreglen i § 226 blev gennemført ved [LOV nr 273 af 03/05/1989](#) om retternes saglige kompetence i civile sager m.v. Højesteret bemærkede kort efter over for Procesbevillingsnævnsudvalget, at reglerne "i det væsentlige svarer til de retningslinier, som bør følges ved meddelelse af 3. instansbevilling i borgerlige sager", jf. [betænkning nr. 1222/1991 om 3. instansbevillinger](#), s. 24.

Med politi- og domstolsreformen (**lov nr. 538 af 8. juni 2006**) blev byretten den almindelige førsteinstans i alle civile sager, og de overordnede retters ressourcer skulle koncentreres om principielle sager og appelsager. Reformens mål blev imidlertid ikke nået for de civile ankesager. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til 2014-loven:

Udvalget om bedre og mere effektiv behandling af civile sager ved domstolene nedsatte et underudvalg om sagstilgangen til Højesteret på baggrund af, at Højesteret har peget på, at reformens mål om, at Højesterets ressourcer koncentreres om behandlingen af principielle sager, ikke er nået for de civile ankesager.

Det førte til [LOV nr 84 af 28/01/2014](#) (Sagstilgangen til Højesteret m.v.) med tre indgreb i § 226: kriterierne blev skrevet ind i loven, kæreadgangen blev udvidet til også at omfatte **henvisningskendelser**, og landsretten fik pligt til af egen drift at afvise en uberettiget henvisning. Bemærkningerne til det centrale nr. 8 lyder:

Det foreslås nærmere, at en sag kan henvises fra byretten til landsretten til behandling i 1. instans, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt.

Vurderingen af, om en sag har "principiel karakter", forudsættes at være den samme som hidtil. Det drejer sig således navnlig om sager, der vedrører lovfortolkning, eller som i øvrigt angår et principielt retligt spørgsmål. Uden for kategorien af sager af principiel karakter falder således fortsat f.eks. sager, hvis afgørelse hovedsagelig beror på en konkret bevismæssig vurdering eller på en skønsmæssig afvejning af en række momenter, hvor denne afvejning er uden vidererækkende betydning.

Den gældende bestemmelse har herefter denne ordlyd:

§ 226, stk. 1. Byretten kan efter anmodning fra en part henvise en sag til behandling ved landsret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt.

Proceduren er reguleret i stk. 2-4: henvisning kan ikke ske i de indispositive sager i [kapitel 42-43 b](#), anmodningen skal fremsættes senest i det forberedende møde eller inden 4 uger efter meddelelse om, at et sådant ikke afholdes ([§ 226, stk. 3](#)), og afgørelsen træffes ved kendelse.

§ 8 Hvad er "principiel karakter"? Højesterets afslagslinje efter 2014

Den første prøvelse af de skærpede kriterier kom i ærekrænkelsessagen [93/2015](#) om en udtalelse i historikeren Bent Jensens bog. Københavns Byret havde henvist sagen som principiel; Østre Landsret og Højesteret afviste:

Som sagen fremtræder, tiltræder Højesteret, at sagen ikke er af en sådan karakter, at den er principiel og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt. Betingelserne i retsplejelovens § 226, stk. 1, for at henvise sagen til behandling ved landsretten er derfor ikke opfyldt.

At sagsøgtes faglige position som forsker gav sagen offentlig interesse, gjorde den ikke principiel i retsplejelovens forstand – spørgsmålet beroede på en konkret vurdering af udsagnets indhold og sammenhæng.

Samme sontring bærer [BS-37572/2021-HJR](#) om skattemæssig kvalifikation af en kombineret stutteri- og landbrugsvirksomhed. Selv om Skatteministeriet havde ændret tilgang til vurderingen, og selv om ministeriet ikke modsatte sig henvisning, fastslog Højesteret:

Højesteret finder på det foreliggende grundlag, at bedømmelsen af, om virksomheden X I/S i skatteretlig forstand er drevet erhvervsmæssigt i første række beror på en konkret bevismæssig vurdering af virksomhedens aktiviteter og driftsmæssige resultater.

Afslagslinjen er bred og går på tværs af retsområder:

Sag	Emne	Udfald
93/2015	Ærekrænkelse, forskers ytringsfrihed, forlagsansvar	Afslag
BS-19319/2018-HJR	Patienterstatning, tabt arbejdsfortjeneste, årsløn	Afslag
BS-51007/2018-HJR	Lægemiddelstyrelsens prøvelse af EU-markedsføringstilladelser	Afslag
BS-8457/2019-HJR	Omstødelse, sikringsakt ved transport, ombytningslære	Afslag (trods samstemmende påstande)
BS-8446/2020-HJR , BS-8447/2020-HJR , BS-8449/2020-HJR	Gyldigheden af Københavns Kommunes frikørsordning	Afslag
BS-26364/2021-HJR	Lønsumsafgift, retskraft af tidligere landsskatteretskendelse	Afslag
BS-18450/2022-HJR	Kommunal udpegning til "Grønt Danmarkskort"	Afslag (parallelsag verserede)
BS-12957/2022-HJR	Henvisning afvist af landsretten	Afslag stadfæstet
BS-41834/2022-HJR	Rykningspåtegning	Afslag
BS-47890/2024-HJR	Beskatning af aktionærlån	Afslag
BS-57945/2024-HJR	Ligestilling og Familieretshuset	Afslag

To tværgående mønstre træder frem. For det **første** er juridisk kompleksitet ikke i sig selv nok: i [BS-8457/2019-HJR](#) rejste sagen uafklarede spørgsmål om sikringsakt ved transport til sikkerhed i bankgarantier og om den ulovbestemte ombytningslæres anvendelse på virksomhedspant – og alligevel blev henvisning nægtet. For det **andet** er parternes fælles ønske uden afgørende vægt; i både [BS-8457/2019-HJR](#)

og [BS-38860/2021-HJR](#) tilsluttede begge parter sig henvisning uden at det ændrede resultatet. Det er netop den situation, underudvalget bag 2014-loven pegede på: "[d]et forhold, at det meget ofte forekommer, at sagens parter er enige om at begære sagen henvist til landsret, taler for, at landsretten får en mulighed for at afvise en henvisning".

LOV	Retsplejeloven § 226, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Nægtelse af henvisning til landsretten i sag om beskatning af aktionærlån	20.06.2025
	Højesteret · Afslag på henvisning af sag om ligestilling og Familieretshuset til landsretten som 1. instans	20.06.2025
	Højesteret · Afslag på henvisning til landsretten som 1. instans i sag om rykningspåtegning	12.05.2023
	Højesteret · Højesterets afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om 'Grønt Danmarkskort'	13.01.2023
	Højesteret · Højesteret stadfæster afvisning af henvisning til landsretten	03.11.2022
	Højesteret · Henvisning af sag om skattemæssig kvalifikation af landbrugsvirksomhed til landsretten som 1. instans	24.03.2022
	Højesteret · Henvisning af skattesag om 15 %-reglen til landsretten som første instans	24.03.2022
	Højesteret · Højesterets afgørelse om henvisning af sag om lønsumsafgift til landsretten som 1. instans	01.10.2021
	Højesteret · Sager om gyldigheden af en kommunal beslutning skulle ikke behandles af landsretten som 1. instans	29.05.2020
	Højesteret · Spørgsmål om henvisning til landsretten som 1. instans i sag om kommunal frikøbsordning	29.05.2020
	Højesteret · Afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om kommunal frikøbsordning	29.05.2020
	Højesteret · Højesteret stadfæster: Sager om lægemiddelautorisationer skal ikke behandles af landsretten som første instans	14.05.2019
	Højesteret · Afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om omstødelse og virksomhedspant	14.05.2019
	Højesteret · Sag om henvisning af sag om patienterstatning til landsretten som 1. instans	17.09.2018
	Højesteret · Sag om henvisning af ærekrænkelssag til landsretten som første instans	25.06.2015

Når henvisning sker: uafklarede retsspørgsmål med rækkevidde ud over parterne

Henvisning kommer på tale, når sagen rejser et **retligt** spørgsmål, som ikke er afklaret i praksis, og hvis besvarelse rækker ud over den konkrete tvist.

I [BS-39795/2021-HJR](#) om erstatning for støjgener fra Flyvestation Skrydstrup blev henvisningen stadfæstet. Det afgørende var, at der ikke forelå domstolspraksis om den naboretlige tålegrænse for støj fra militære flyvestationer, at praksis om andre støjgener ikke uden videre kunne overføres, og at udfaldet ville danne grundlag for afgørelser i en række lignende sager fra ejere i de såkaldte gule zoner.

I [BS-9045/2024-HJR](#) ændrede Højesteret landsrettens kendelse og henviste en skattesag om betydningen af, at de bagvedliggende dispositioner efterfølgende var tilsidesat som selskabsretligt ugyldige og beløbene tilbagebetalt:

Højesteret finder på det foreliggende grundlag, at sagen angår et principielt spørgsmål af vidererækkende betydning, som ikke er afklaret i retspraksis.

Højesteret finder på den baggrund, at sagen har en sådan generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen, at betingelserne i retsplejelovens § 226, stk. 1, for henvisning til behandling ved landsretten er opfyldt.

Tilsvarende henviste Højesteret i [BS-45353/2022-HJR](#) sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans, og i [BS-23871/2024-HRS](#) stadfæstede Højesteret henvisningen af en principiel arbejdsskadesag til landsretten. Endelig tog Højesteret i [BS-35409/2024-HJR](#) stilling til henvisning af en mink-erstatningssag til landsretten som 1. instans.

Det fælles træk er, at sagerne kan afgøres på et **retligt** grundlag med præjudikatværdi. Som Justitsministeriet formulerede formålet i 2014-forarbejderne, bør Højesterets ressourcer "som udgangspunkt ikke benyttes til at behandle sager, hvis udfald i det væsentlige afhænger af bevismæssige vurderinger, eller som angår retsanvendelse på områder, hvor de principielle retsspørgsmål allerede er afklaret".

LOV	Retsplejeloven § 226, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Sag om henvisning af mink-erstatningssag til landsretten som 1. instans	07.04.2025
	Højesteret · Skatteretlig betydning af selskabsretlig ugyldighed og tilbagebetaling: Henvisning til landsretten som 1. instans	04.11.2024
	Højesteret · Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans	01.05.2023
	Højesteret · Stadfæstelse af kendelse om henvisning af sag vedrørende støjgener fra flyvestation til behandling i landsretten som første instans	23.08.2022
	Byretten · Højesteret stadfæster henvisning af principiel arbejdsskadesag til Landsretten som 1. instans	31.10.2024

§ 10 Sagskomplekser og prøvesagsdoktrinen

Hvor mange sager rejser det samme principielle spørgsmål, har Højesteret udviklet en klar prioritering: kun **den første** sag henvises. Doktrinen blev sammenfattet i ekspropriationssagerne [BS-29564/2023-HJR](#) om Hovedstadens Letbane og metroudvidelsen til Sydhavnen, hvor Højesteret refererede principperne fra **UfR 2021.4078**:

- Er en sag en del af et større kompleks af sager, der alle omfatter samme principielle retlige spørgsmål, kan det principielle spørgsmål normalt alene begrunde henvisning af den første sag i komplekset.
- Det forudsætter, at spørgsmålet med stor sandsynlighed vil blive afklaret i prøvesagen.
- Der må ikke foreligge særlige forhold, der taler for direkte henvisning af de øvrige sager.

Da der allerede verserede fire andre sager ved Østre Landsret som 1. instans om præcis den samme problemstilling om fradrag for tilførte fordele til restejendomme, var resultatet givet:

Højesteret finder ikke grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering, hvorved det ikke på nuværende tidspunkt er påkrævet eller hensigtsmæssigt at henvise sagerne.

Samme logik ligger bag [BS-8112/2021-HJR](#) i aktionærkomplekset, hvor Højesteret stadfæstede afslaget på henvisning af et aktionærssøgsmål og i stedet traf beslutning om **udsættelse** efter [§ 345](#) – det procesretlige alternativ, når en anden sag skal afklare spørgsmålet først.

En beslægtet variant er, at det principielle spørgsmål allerede er under prøvelse ad anden vej. I [BS-38860/2021-HJR](#) om 15 %-reglen i værdiansættelsescirkulæret lagde retten vægt på, at en tilsvarende principiel problemstilling allerede verserede for Højesteret, og i [BS-18450/2022-HJR](#) om "Grønt Danmarkskort" var en parallel sag mod Planklagenævnet om de samme udpegninger anket til landsretten. I begge tilfælde blev henvisning nægtet.

LOV	Retsplejeloven § 226, stk. 1	Retsplejeloven § 345	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans		08.12.2023
	Højesteret · Højesterets afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om 'Grønt Danmarkskort'		13.01.2023
	Højesteret · Henvisning af skattesag om 15 %-reglen til landsretten som første instans		24.03.2022
	Højesteret · Højesterets stadfæstelse af afslag på henvisning af aktionærsøgsmål til landsretten og beslutning om udsættelse		29.06.2021

§ 226, stk. 5 – landsrettens egendriftsprøvelse og den frie

§ 11 kæredegang til Højesteret

2014-reformens mest markante nyskabelse er kontrolleret i [§ 226, stk. 5](#):

Landsretten påser af egen drift, at betingelserne for henvisning i stk. 1 er opfyldt. Er betingelserne ikke opfyldt, afviser landsretten at behandle sagen i 1. instans og sender sagen til byretten til fortsat behandling. Landsrettens afgørelse træffes ved kendelse.

Bemærkningerne til bestemmelsen forklarer sigtet:

For at understøtte, at de sager, der kan indbringes for Højesteret som 2. instans, er egnede til at sikre, at domstolsreformens mål vedrørende Højesterets rolle og opgaver kan nås, foreslås det som noget nyt, at landsretten af egen drift skal påse, at betingelserne for henvisning er opfyldt.

Samtidig blev forbuddet mod at kære en **henvisningskendelse** ophævet:

Det foreslås at ophæve bestemmelsen om, at en kendelse, hvorved sagen henvises til behandling ved landsretten, ikke kan indbringes for højere ret.

Og landsrettens afvisningskendelse kan kæres uden bevilling, jf. [§ 392, stk. 2](#):

En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Konstruktionen forklarer det instansforløb, der går igen i næsten alle nyere § 226-sager: byretten henviser, landsretten afviser henvisningen efter stk. 5 og sender sagen tilbage, og Højesteret prøver afvisningen som kæremål. Det skete i [BS-9045/2024-HJR](#), hvor Højesteret ophævede landsrettens afvisning, og – med modsat udfald – i [BS-47890/2024-HJR](#), [BS-12957/2022-HJR](#) og [BS-18450/2022-HJR](#).

Udvalget forudsatte desuden en **organisatorisk** understøttelse: landsretterne skulle samle modtagelsen af henviste sager i én afdeling i hver landsret og løbende koordinere praksis indbyrdes og med Højesteret. Formålet var, at "vurderingen af, om betingelserne for henvisning er opfyldt, koncentrerer hos nogle få landsretsafdelinger, der således vil få et samlet overblik over de sager, hvor Højesteret kan komme til at behandle sagerne som 2. instans".

LOV	Retsplejeloven § 226, stk. 5	Retsplejeloven § 392, stk. 2	
PRAKSIS	Højesteret · Nægtelse af henvisning til landsretten i sag om beskatning af aktionærlån		20.06.2025

Højesteret · Skatteretlig betydning af selskabsretlig ugyldighed og tilbagebetaling: Henvvisning til landsretten som 1. instans	04.11.2024
Højesteret · Højesterets afvisning af henvvisning til landsretten som 1. instans i sag om 'Grønt Danmarkskort'	13.01.2023
Højesteret · Højesteret stadfæster afvisning af henvvisning til landsretten	03.11.2022

§ 12 Specialfora og enekompetence: Sø- og Handelsretten, skifteretten, boligretten og Arbejdsretten

Ved siden af den almindelige instansorden ligger en række specialfora, hvis kompetence dels er lovbunden, dels valgfri.

Sø- og Handelsretten. Efter § 15, stk. 1 omfatter rettens domsmyndighed i 1. instans de sager, der følger af §§ 225 og 227. § 225, stk. 1 henlægger sager om EU-varemærker og EF-design **obligatorisk** til retten, mens § 225, stk. 2 opregner syv sagstyper, der "[m]edmindre parterne har aftalt andet" **kan** anlægges dér – bl.a. internationale sager, hvor fagkundskab til internationale erhvervsforhold har væsentlig betydning, transportsager mellem erhvervsdrivende, Forbrugerombudsmandssager, immaterialretssager, konkurrencesager, markedsføringssager og sager om forretningshemmeligheder. Anlægges en § 225, stk. 2-sag ved byretten, skal byretten efter § 225, stk. 3 henvise den efter anmodning fra en part.

Henvisning efter § 227 er derimod betinget: ansættelsesretlige sager kræver, at sagen er **principiel** og at fagkundskab til arbejdsmarkedsforhold har væsentlig betydning; ophavsretssager uden for § 225, stk. 2, nr. 4 kræver principiel karakter og væsentlig betydning af fagkundskab til erhvervsforhold. Østre Landsret afviste i [BS-621/2006-OLR](#) at henvise en ansættelsestvist om opsigelse i strid med ligebehandlingsloven:

Efter det foreliggende findes særlig indsigt eller fagkundskab i handelsforhold ikke at være af betydning for sagens afgørelse. Sagen findes heller ikke at vedrøre et principielt retligt spørgsmål [...]

At en sag henvises efter § 227 frem for § 226 har konsekvenser for appelvejen: domme fra Sø- og Handelsretten kan efter § 368, stk. 4 ankes til Højesteret, hvis de opfylder samme kriterier som § 226, stk. 1, eller hvis andre særlige grunde taler for det, og ellers til landsret – og Højesteret påser efter § 368, stk. 6 af egen drift, at betingelserne er opfyldt. Sø- og Handelsrettens kompetence er også afgrænset mod Den Fælles Patentdomstol, jf. § 225 a.

Skifteretten. Enekompetence i 1. instans fører til afvisning, ikke til realitetsbehandling. Det viser [BS-1463/2007-OLR](#), hvor Østre Landsret fastslog:

"Bestemmelsen i § 24 må forstås således, at alene skifteretten har kompetence til i 1. instans at træffe afgørelse om vederlagskrav."

Arbejdsretten og faglig voldgift. Den skarpeste enekompetenceafgrænsning ligger på det kollektive arbejdsretlige område. Højesteret fastlagde i [BS-13514/2019-HJR](#) Arbejdsrettens enekompetence i sager om vikarers retsstilling efter vikarlovens § 3 sammenholdt med kollektive overenskomster. Samme grænsedragning var afgørende i [311/2012](#), hvor spørgsmålet om ret til forlænget orlov efter KTO-aftalens § 36 krævede en **overenskomstfortolkning**; efter arbejdsretslovens § 22, stk. 1, jf. § 21, nr. 1, henhørte det under det fagretlige system, og det lå derfor uden for de almindelige domstoles kompetence at afgøre orlovsretten. Omvendt viser [BS-27911/2020-HJR](#), at når sagen først lovligt føres ved de almindelige domstole, kan overenskomstens egne frister få selvstændig betydning for sagsanlægget.

Boligretten nævnes udtrykkeligt i [§ 232, stk. 2](#) som en ret, der kan henvises til – henvisning, ikke afvisning, er derfor hovedreglen, når en boligretssag er anlagt i den forkerte procesform.

LOV	Retsplejeloven § 15, stk. 1	Retsplejeloven § 225, stk. 1-3	Retsplejeloven § 225a
	Retsplejeloven § 227	Retsplejeloven § 232, stk. 2	Retsplejeloven § 368, stk. 4, 6
PRAKSIS	Højesteret · Betydningen af overenskomstmæssige frister ved sagsanlæg om godtgørelse for usaglig opsigelse ved de almindelige domstole 26.05.2021 Højesteret · Højesterets fastlæggelse af Arbejdsrettens enekompetence i sager om vikarers retsstilling og kollektive overenskomster 17.12.2019 Højesteret · Afslag på forlænget orlov til pasning af sygt barn og spørgsmålet om forskelsbehandling 08.10.2014 Landsretten · Landsretten afviser vederlagskrav grundet manglende kompetence hos de almindelige domstole 14.02.2008 Landsretten · Landsrettens kendelse om henvisning af sag til Sø- og Handelsretten 09.03.2006		

§ 13 Naboområder: fogedværneting, straffesagsværneting, småsager og international kompetence

Kapitel 22 er ikke den eneste værnetingsregulering i retsplejeloven, og afgrænsningerne er praktisk vigtige.

Fogedretten har sin egen stedlige kompetenceregulering i [§ 487](#). Højesteret fortolkede i [BS-89/2022-HJR](#) bestemmelsens nr. 4 om fuldbyrdelse af andre krav end pengekrav:

Højesteret finder, at "genstanden for fuldbyrdelsen" efter retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 4, i en situation som den foreliggende må anses for at være den faste ejendom, og rekvirenten kan derfor vælge at benytte den retskreds, hvor ejendommen er beliggende, som værneting.

Også [BS-37/2011-OLR](#) hører hertil. Nærmere om fogedrettens stedlige kompetence: se [fogedretsbehandling](#).

Straffesager følger reglerne i retsplejelovens kapitel 61-63. Højesteret fastslog i [SS-106/2022-HJR](#), at hovedforhandlingen i en sag om statshemmeligheder skulle foregå ved Retten i Lyngby, jf. §§ 696, 700 og 705, og afviste i [SS-22880/2022-KBH](#) en anmodning om andet værning efter § 694. Anklagemyndighedens egne retningslinjer for valg af værning i bødesager fremgår af [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om værning i bødesager](#), hvorefter bødesager "[s]om altovervejende hovedregel" sendes til retten ved gerningsstedets værning, mens hjemtinget kun undtagelsesvis benyttes. På udlændingeområdet er værning reguleret i speciallovgivningen; Østre Landsret fastslog i [SS-516/2008-OLR](#), at retsplejelovens kapitel 43 a er subsidiært i forhold til udlændingelovens § 37, jf. § 468. En særlig kompetencekonflikt opstår, når hovedsagen er rykket op: i [SS-1186/2024-OLR](#) ophævede Østre Landsret en byretskendelse om varetægtsfængsling, fordi anmodningen – da udleveringssagen verserede for Højesteret – burde have været fremsat over for Højesteret.

Beløbsgrænsen i småsagsprocessen er en selvstændig kompetenceafgrænsning inden for byretten; Østre Landsret fastslog i [BS-4242/2012-OLR](#), at et sagsøgts selvstændigt nedlagte modkrav på 25.000 kr. ikke bragte sagens værdi over grænsen i § 400, stk. 1. Se nærmere [smaasagsproces](#).

International kompetence ligger uden for denne oversigt. § 247, stk. 1 henviser til de internationale instrumenters værningsregler, som har forrang. Retten i Kolding anvendte i [BS-15400/2024-KOL](#) Bruxelles I-forordningen artikel 7, nr. 2 frem for kapitel 22, og Højesteret fastslog i [BS-19161/2025-HJR](#), at Luganokonventionens appelregler går forud for retsplejelovens almindelige kærefrister. Emnet behandles under [international-jurisdiktion](#). Voldgiftsklausulers fortrængning af domstolsværning behandles under [voldgift](#), kravet om dansk værning i kollektive søgsmål under [gruppesoegsmaal](#), og spørgsmål om dommerens person – ikke rettens kompetence – under [dommerinhabilitet](#).

Det bemærkes, at kapitel 22 også får anvendelse uden for de egentlige domssager: Retsplejerådet foreslog i [betænkning nr. 1530/2012, s. 108](#), at reglerne i kapitel 22 skulle finde anvendelse **i sin helhed** i forbudssager, hvor hidtil kun §§ 235-240 gjaldt.

LOV	Retsplejeloven § 247, stk. 1		Retsplejeloven § 400, stk. 1		Retsplejeloven § 468	
	Retsplejeloven § 487, stk. 1		Retsplejeloven § 694			
PRAKSIS	Højesteret · Luganokonventionens appelregler har forrang: Højesterets afgørelse om kærefrist ved fuldbyrdelse af islandske domme					10.09.2025
	Højesteret · Højesteret stadfæster fogedrettens kompetence i sag om tvangsfuldbyrdelse af udlæg					23.05.2023
	Højesteret · Hovedforhandling i straffesag om statshemmeligheder skal foregå ved Retten i Lyngby					02.03.2023
	Landsretten · Ophævelse af varetægtsfængsling grundet byrettens manglende kompetence under verserende Højesteretssag om udlevering					07.05.2024
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster byrettens afgørelse om fortsat behandling af sag efter småsagsregler trods modkrav					14.01.2013
	Landsretten · Stadfæstelse af afvisning af tvangsauktion pga. manglende værneting; hjemvisning til afgørelse om henvisning til anden fogedret					16.02.2011
	Landsretten · Landsrettens ophævelse af byretskendelse om værneting ved prøvelse af frihedsberøvelse af udlænding					05.03.2008
	Byretten · Retten i Kolding fastslog dansk værneting i sag mod slovakisk selskab baseret på regler om erstatning uden for kontrakt					08.01.2025
	Byretten · Højesterets afvisning af anmodning om andet værneting i straffesag					21.12.2022

§ 14 Sammenfatning: fem greb til at ramme rette ret

1. Start med den saglige kompetence. Byretten er hovedreglen, jf. § 224. Undersøg først, om sagen er henlagt til et specialforum – Sø- og Handelsretten efter § 225, skifteretten, boligretten eller Arbejdsretten. Fejl her kan ikke repareres ved passivitet: retten påser kompetencen af egen drift efter § 232, og manglende kompetence fører til henvisning eller – når henvisning ikke er mulig – til afvisning.

2. Fastlæg dernæst værnetinget. Hovedreglen er sagsøgtes hjemting, jf. § 235, men undtagelsesværnetingene i §§ 237-244 giver sagsøgeren alternativer. Vær særligt opmærksom på pengekravsundtagelsen i § 242, stk. 2 og på pligtreglen om sagsøgerens hjemting i prøvelsessager mod centrale statslige myndigheder, jf. § 240, stk. 2.

3. Rejs værnetingsindsigelsen rettidigt. Efter § 248, stk. 1 prækluderes indsigelsen, hvis den ikke fremsættes i svarskriftet eller i § 352, stk. 3-mødet. Er indsigelsen for sen, er værnetinget rette værneting – uanset hvad kapitel 22 ellers siger. Og bliver indsigelsen afvist, er kæreadgangen snæver, jf. §§ 253, stk. 4 og 389 a, sml. BS-43/2015-HJR.

4. Vær realistisk om § 226. Anmodningen skal fremsættes senest i det forberedende møde, jf. § 226, stk. 3, og de to betingelser i stk. 1 er kumulative. Praksis efter 2014-reformen er restriktiv: juridisk kompleksitet, offentlig interesse og parternes enighed rækker ikke, hvis udfaldet i første række beror på bevisbedømmelse – jf. 93/2015 og BS-37572/2021-HJR. Henvisning sker, når et **uafklaret retligt** spørgsmål med rækkevidde ud over parterne kan afgøres i sagen, jf. BS-9045/2024-HJR og BS-39795/2021-HJR.

5. Tænk i prøvesager. Er sagen del af et kompleks, kan kun den første sag normalt henvises, og de øvrige må afvente – eventuelt gennem udsættelse efter § 345, jf. BS-8112/2021-HJR og BS-29564/2023-HJR. Og husk, at landsretten uanset byrettens kendelse skal prøve henvisningen af egen drift efter § 226, stk. 5 – med fri kæreadgang til Højesteret efter § 392, stk. 2.

LOV

Retsplejelovent § 224

Retsplejelovent § 226, stk. 1, 3, 5

Retsplejelovent § 232

Retsplejelovent § 235

Retsplejelovent § 240, stk. 2

Retsplejelovent § 242, stk. 2

Retsplejelovent § 248, stk. 1

Retsplejelovent § 392, stk. 2

PRAKSIS	Højesteret · Skatteretlig betydning af selskabsretlig ugyldighed og tilbagebetaling: Henvisning til landsretten som 1. instans	04.11.2024
	Højesteret · Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans	08.12.2023
	Højesteret · Stadfæstelse af kendelse om henvisning af sag vedrørende støjgener fra flyvestation til behandling i landsretten som første instans	23.08.2022
	Højesteret · Henvisning af sag om skattemæssig kvalifikation af landbrugsvirksomhed til landsretten som 1. instans	24.03.2022
	Højesteret · Højesterets stadfæstelse af afslag på henvisning af aktionærsøgsmål til landsretten og beslutning om udsættelse	29.06.2021
	Højesteret · Højesterets kendelse om afvisning af kæremål vedrørende spørgsmål om værneting	22.10.2015
	Højesteret · Sag om henvisning af ærekrænkelssag til landsretten som første instans	25.06.2015

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Retsplejelovent § 224	Retsplejelovent § 226	stk. 1
Retsplejelovent § 232	Retsplejelovent § 235	stk. 1

[Retsplejeloven § 242](#)
[Retsplejeloven § 245](#)
[Retsplejeloven § 248](#)

MATERIALE Citerede afgørelser

44 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

30

10.09.2025	Luganokonventionens appelregler har forrang: Højesterets afgørelse om kærefrist ved fuldbyrdelse af islandske domme	19161-2025
20.06.2025	Nægtelse af henvisning til landsretten i sag om beskatning af aktionærlån	47890-2024
20.06.2025	Afslag på henvisning af sag om ligestilling og Familieretshuset til landsretten som 1. instans	57945-2024
07.04.2025	Sag om henvisning af mink-erstatningssag til landsretten som 1. instans	35409-2024
04.11.2024	Skatteretlig betydning af selskabsretlig ugyldighed og tilbagebetaling: Henvisning til landsretten som 1. instans	9045-2024
08.12.2023	Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans	4448-5340
23.05.2023	Højesteret stadfæster fogedrettens kompetence i sag om tvangsfuldbyrdelse af udlæg	3244-3868
12.05.2023	Afslag på henvisning til landsretten som 1. instans i sag om rykningspåtegning	bs-41834-2022-hjr
01.05.2023	Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans	3324-3953
02.03.2023	Hovedforhandling i straffesag om statshemmeligheder skal foregå ved Retten i Lyngby	2927-3469
13.01.2023	Højesterets afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om 'Grønt Danmarkskort'	bs-18450-2022-hjr
03.11.2022	Højesteret stadfæster afvisning af henvisning til landsretten	2477-2956
23.08.2022	Stadfæstelse af kendelse om henvisning af sag vedrørende støjgener fra flyvestation til behandling i landsretten som første instans	2584-3079
24.03.2022	Henvisning af sag om skattemæssig kvalifikation af landbrugsvirksomhed til landsretten som 1. instans	bs-37572-2021-hjr
24.03.2022	Henvisning af skattesag om 15 %-reglen til landsretten som første instans	bs-38860-2021-hjr
01.10.2021	Højesterets afgørelse om henvisning af sag om lønsumsafgift til landsretten som 1. instans	bs-26364-2021-hjr
29.06.2021	Højesterets stadfæstelse af afslag på henvisning af aktionærsøgsmål til landsretten og beslutning om udsættelse	3193-3793
26.05.2021	Betydningen af overenskomstmæssige frister ved sagsanlæg om godtgørelse for usaglig opsigelse ved de almindelige domstole	bs-27911-2020-hjr

06.11.2020	Henvisning af anmodning om isoleret bevisoptagelse til rette værneting efter princippet i retsplejelovens § 248, stk. 2	bs-25065-2020-hjr
29.05.2020	Sager om gyldigheden af en kommunal beslutning skulle ikke behandles af landsretten som 1. instans	bs-8446-2020-hjr
29.05.2020	Spørgsmål om henvisning til landsretten som 1. instans i sag om kommunal frikøbsordning	bs-8447-2020-hjr
29.05.2020	Afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om kommunal frikøbsordning	bs-8449-2020-hjr
09.03.2020	Danske domstoles kompetence ved udenlandske myndigheders civile erstatningskrav vedrørende momssvig	3-2019
17.12.2019	Højesterets fastlæggelse af Arbejdsrettens enekompetence i sager om vikarers retsstilling og kollektive overenskomster	bs-13514-2019-hjr
14.05.2019	Højesteret stadfæster: Sager om lægemiddelautorisationer skal ikke behandles af landsretten som første instans	bs-51007-2018-hjr
14.05.2019	Afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om omstødelse og virksomhedspant	bs-8457-2019-hjr
17.09.2018	Sag om henvisning af sag om patienterstatning til landsretten som 1. instans	bs-19319-2018-hjr
22.10.2015	Højesterets kendelse om afvisning af kæremål vedrørende spørgsmål om værneting	6250-7488
25.06.2015	Sag om henvisning af ærekrænkelssag til landsretten som første instans	93-2015
08.10.2014	Afslag på forlænget orlov til pasning af sygt barn og spørgsmålet om forskelsbehandling	311-2012

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

10

07.05.2024	Ophævelse af varetægtsfængsling grundet byrettens manglende kompetence under verserende Højesteretssag om udlevering	5804-6931
24.08.2018	Landsrettens fastlæggelse af værneting ved umiddelbar fogedforretning om udsættelse af lejer	1380-1676
14.01.2013	Østre Landsret stadfæster byrettens afgørelse om fortsat behandling af sag efter småsagsregler trods modkrav	478-554
01.10.2012	Stadfæstelse af kendelse om værneting i sag om sameje af erhvervsejendom	1744-2086
02.01.2012	Stadfæstelse af kendelse om henvisning af sag til rette værneting	2378-2839
16.02.2011	Stadfæstelse af afvisning af tvangsauktion pga. manglende værneting; hjemvisning til afgørelse om henvisning til anden fogedret	6798-8165
04.03.2009	Værnetingsstrid mellem Glenco A/S og spansk selskab: Ophævelse af afvisning og henvisning til Retten i Glostrup	7285-8784
05.03.2008	Landsrettens ophævelse af byretskendelse om værneting ved prøvelse af frihedsberøvelse af udlænding	3423-4080

14.02.2008	Landsretten afviser vederlagskrav grundet manglende kompetence hos de almindelige domstole	7259-8755
09.03.2006	Landsrettens kendelse om henvisning af sag til Sø- og Handelsretten	6713-8066
BYRETTE · FØRSTE INSTANS		3
08.01.2025	Retten i Kolding fastslog dansk værneting i sag mod slovakisk selskab baseret på regler om erstatning uden for kontrakt	9720-11348
31.10.2024	Højesteret stadfæster henvisning af principiel arbejdsskadesag til Landsretten som 1. instans	9734-11365
21.12.2022	Højesterets afvisning af anmodning om andet værneting i straffesag	2925-4686
PARKERINGSKLAGE ÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
19.09.2023	Annullering af kontrolafgifter ved bilskifte grundet manglende dokumentation for skiltning	park-2086

FORARBEJDE Betænkninger

5 referencer

Betænkning om retternes stedlige kompetence i borgerlige sager m.v. (EF-domskonventionen)

nr. 1052 · 1985 · Justitsministeriet

Betænkning om retternes saglige kompetence i civile sager

nr. 1130 · 1988 · Justitsministeriet

Betænkning om 3. instansbevillinger og andre procesbevillinger

nr. 1222 · 1991 · Justitsministeriet

Betænkning om det grønlandske retsvæsen - Bind 2: Retsplejen og domstolene

nr. 1442 · 2004 · Justitsministeriet

Reform af den civile retspleje VII – Midlertidige afgørelser om forbud og påbud (Betænkning nr. 1530)

nr. 1530 · 2012 · Justitsministeriet